

Cyrlometodějská teologická fakulta UP
Katedra křesťanské výchovy
Doc. Dr. Rudolf Smahel, Th.D.

OPONENTSKÝ POSUDEK
na disertační práci Mgr. Věry SUCHOMELOVÉ s názvem
Senioři a spiritualita – duchovní potřeby v každodenním životě

1. Předložená disertační práce s názvem „*Senioři a spiritualita – duchovní potřeby v každodenním životě*“ je věnována široké problematice stáří a velmi zdařilým způsobem rozebírá potřeby duchovního života seniorů. V první kapitole je popisováno stáří v současné společnosti s důrazem na kvalitu života s její subjektivní faktory. Druhá kapitola ukazuje teologii cesty k dobrému stáří i teologii kříže. Ve třetí kapitole je zcela konkrétně prezentována spiritualita ve stáří. Právě tato kapitola přináší fundované odpovědi na mnoho doposud nezodpovězených problematik v oblastech duchovního života starých lidí. Čtvrtá kapitola popisuje výzkumnou strategii, použité metody a způsob analýzy dat. Velkým přínosem jsou zde uvedené etické aspekty a reflexe výzkumné zkušenosti. Zde autorka osvědčuje svou profesní i rodinnou zkušenost v komunikaci se seniory. Zároveň jasně ukazuje, že tyto rozhovory plnily mnohé z aktuálních potřeb seniorů. Potřebu vyjádřit životní nezdary a trápení, potřebu omluvit životní selhání, potřebu sdílet bolest a nemohoucnost stáří, potřebu aktivního naslouchání i potřebu respektu a ocenění. Autorka ve své práci vychází ze svého dlouholetého působení na starší generaci a správně zdůrazňuje, že starý člověk potřebuje předat někomu svůj celoživotní příběh, své zkušenosti i názory.
2. Cílem disertační práce je zdůraznit důležitost spirituality v životě seniorů, charakterizovat jejich významné spirituální potřeby a přinést tak praktické teologii, sociální práci i geragogice bližší porozumění duchovním oblastem života seniorů. Cílem empirického výzkumu ve čtvrté až šesté kapitole je prezentace dynamiky vývoje spirituality seniorů a také vymezení jejich základních duchovních potřeb. Je skutečností, že péče o duchovní rozvoj a duchovní potřeby starých lidí je v naší společnosti považována za privátní službu, která je v kompetenci církvi. Bereme-li však člověka se všemi jeho potřebami, vidíme, že spiritualita a spirituální potřeby patří k životu každého jedince. Velmi důležité je i jasně deklarované tvrzení, že obraz stáří je třeba vidět nejen s jeho omezeními a problémy, ale také s jeho potenciálem a možnostmi vzájemného sdílení s mladší generací. V současné době jsou duchovní potřeby vesměs redukovány jen na ryze náboženské a jsou přisuzovány jen nábožensky založeným nebo umírajícím lidem.
3. Ve své disertační práci autorka zvolila cestu kvalitativní studie a vymezila výzkumnou metodu – kombinaci vedení rozhovorů a pozorování, která jí umožnila získat velký objem potřebných informací a zároveň seniorům poskytla dostatek prostoru k osobnímu vyjádření a sdílení. Tato studie se opírá o hloubkové polostrukturované rozhovory s dvaceti seniory vedené v jejich přirozeném prostředí. Jádro rozhovorů

tvořily dotazy vztahující se k celému životnímu příběhu, dále k současnému prožívání stáří a k celkovému postoji k životu. Během rozhovorů se ukázalo, že prakticky všichni dotazovaní prošli ranou religiózní socializací. Významnou výpovědní hodnotu mělo vyjádření pocitů a potřeb seniorů, které autorka během vyprávění rozkrývala. Senioři vyjadřovali svou duchovní potřebu zakoušet uklidnění a útěchu v Boží blízkosti a v modlitbě nechali přicházet své zemřelé příbuzné i vzdálené blízké a vraceli se do míst, kde jim během jejich života bylo dobře.

4. Autorka ve své disertační práci přináší mnoho významných poznatků. Je to především skutečnost, že každý starší člověk má bytostní potřebu vědomí vlastní důstojnosti a hodnoty i potřebu smyslu a kontinuity svého životního příběhu. Každý takový člověk má potřebu důvěřovat Bohu, lidem kolem sebe i sobě samému. Dále má bytostní potřebu stále naděje i potřebu těšit se z malých každodenních radostí. Nesmírně důležitá je touha starého člověka obdarovávat druhé i touha být někým potřebován. Je to touha zakoušet lásku v hlubokých mezilidských vztazích. Mnoho významných poznatků přináší i sedmá kapitola, která může být velkou inspirací pro pastorační, sociální i geragogickou praxi.
5. Disertační práce Mgr. Věry Suchomelové je po stránce formální i obsahové na vysoké úrovni. Autorka zde vyčerpávajícím způsobem zpracovala dané téma a tak zúročila svou velkou osobní i profesionální zkušenost. Projevila velkou schopnost formulovat vědecké poznatky. Tímto autorka dokázala, že je schopná vědecky pracovat a její disertační práce může být vybídkou i velkou inspirací pro další studium dané problematiky. Předložená disertační práce splňuje zcela požadovaná kritéria a je velkým přínosem v oboru geragogiky, sociální práce i praktické teologie. Práce je zpracovaná pomocí vhodně zvolených metod, splňuje zcela dané cíle a přináší nové poznatky. Doporučuji přijmout práci k obhajobě pro udělení vědecko akademického titulu „theologiae doctor“ Th.D.
6. Otázka do vědecké diskuze: Rozeberte podrobněji bytostní potřebu smyslu a kontinuity životního příběhu u starého člověka, která posiluje jeho vědomí důstojnosti a hodnoty.

V Olomouci, 20.9. 2015